

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра політології та державного управління

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

МЕНЕДЖМЕНТ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
ВИБІРКОВА ДИСЦИПЛІНА

Освітньо-професійна програма: Міжнародні економічні відносини

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський),

Факультет: економічний

Мова навчання: українська

Розробник: кандидат політичних наук, доцент кафедри політології
державного управління Цікул Ірина Василівна

Профайл викладача [http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[2822\]\[caf_pers_id\]=409&commands\[2822\]=item](http://www.politicalscience.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[2822][caf_pers_id]=409&commands[2822]=item)

Контактний телефон +380372 509456

E-mail i.cikul@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=6755>

Консультації Очні: за попередньою домовленістю
в робочі дні
Онлайн: за попередньою домовленістю
в робочі дні

1. Анотація (призначення навчальної дисципліни)

Навчальна дисципліна «Менеджмент міграційних процесів» є вибірковою для здобувачів освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Термін вивчення 1 семестр, загальна кількість годин та кредитів ECTS: 120/4 кредити. Навчальна дисципліна зорієнтована на отримання теоретичних та практичних знань, вироблення навиків аналітичної і дослідницької діяльності. Призначення навчальної дисципліни вимагає рівномірного розподілу лекційних і практичних/семінарських занять (15 годин лекцій, 15 годин практичних занять). Тематичний розподіл передбачає узгодження навчального матеріалу та практичної складової навчальної дисципліни з іншими компонентами освітньо-професійної програми.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни: набуття здобувачами вищої освіти компетентностей у галузі менеджменту міграційних процесів, а також оволодіння знаннями щодо ролі міграції в політичному процесі, регулювання міграційних процесів на національному та наднаціональному рівнях, виявлення недоліків у сфері регулювання міграційних процесів, опанування інструментів менеджменту міграційних процесів, розкриття взаємозв'язку політичної та міграційної динаміки.

3. Пререквізити: Вивчення пропонованої навчальної дисципліни дозволить посилити знання, отримані під час вивчення обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми.

4. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен бути таких **компетенцій:**

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 3. Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини

СК 6. Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин і аналізі їхнього впливу на економічний розвиток країн.

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

ПРН 7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

ПРН 11. Розуміти сутність соціального виміру глобального економічного розвитку та імплементувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин.

набути соціальних навичок (soft-skills):

ефективно застосовувати методику аналізу та прогнозування, здатність аналізувати сучасні процеси за допомогою аналітично-концептуальних схем, методів прикладного моделювання, сучасних наукових теорій; використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна/вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми занять	Змістовий модуль 1.											
Тема 1. Міграційні процеси як об'єкт менеджменту	12	1	1	-		15						
Тема 2. Міжнародно-правове регулювання міграційних процесів	14	2	2	-		10						
Тема 3. Механізми регулювання міграційних процесів	14	2	2	-		10						
Тема 4. Інституційне забезпечення менеджменту міграційних процесів:	14	2	2	-		15						

національний та світовий вимір												
Разом за ЗМ1	64	7	7	-		50						
Теми занять	Змістовий модуль 2.											
Тема 1. Внутрішній та зовнішній вимір міграційних процесів: фактори і проблеми міграційної активності населення	14	2	2	-		10						
Тема 2. Нелегальна міграція: поняття та механізми протидії	14	2	2			10						
Тема 3. Трудова міграція: поняття та інструменти регулювання	14	2	2			10						
Тема 4. Циркулярна міграція як модель менеджменту міграційних процесів	14	2	2	-		10						
Разом за ЗМ2	56	8	8	-		40						
Усього годин	120	15	15			90						

5.2.1. Теми семінарських або практичних, або лабораторних занять

№	Назва теми
1	Міграційні процеси як об'єкт менеджменту
2	Міжнародно-правове регулювання міграційних процесів
3	Механізми регулювання міграційних процесів
4	Інституційне забезпечення менеджменту міграційних процесів: національний та світовий вимір
5	Внутрішній та зовнішній вимір міграційних процесів: фактори і проблеми міграційної активності населення
6	Нелегальна міграція: поняття та механізми протидії
7	Трудова міграція: поняття та інструменти регулювання
8	Циркулярна міграція як модель менеджменту міграційних процесів

5.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Міграційні процеси як об'єкт менеджменту (на прикладі окремого кейсу)

2	Нормативно-правове регулювання міграційних процесів (на прикладі окремого кейсу)
3	Механізми регулювання міграційних процесів (на прикладі окремого кейсу)
4	Інституційне забезпечення менеджменту міграційних процесів: національний та світовий вимір (на прикладі окремого кейсу)
5	Внутрішній та зовнішній вимір міграційних процесів: фактори і проблеми міграційної активності населення (на прикладі окремого кейсу)
6	Нелегальна міграція: поняття та механізми протидії (на прикладі окремого кейсу)
7	Трудова міграція: поняття та інструменти регулювання (на прикладі окремого кейсу)
8	Циркулярна міграція як модель менеджменту міграційних процесів (на прикладі окремого кейсу)

5.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Міграційні процеси як об'єкт менеджменту (порівняльний аналіз)
2	Нормативно-правове регулювання міграційних процесів (порівняльний аналіз)
3	Механізми регулювання міграційних процесів (порівняльний аналіз)
4	Інституційне забезпечення менеджменту міграційних процесів: національний та світовий вимір (порівняльний аналіз)
5	Внутрішній та зовнішній вимір міграційних процесів: фактори і проблеми міграційної активності населення (порівняльний аналіз)
6	Нелегальна міграція: поняття та механізми протидії (порівняльний аналіз)
7	Трудова міграція: поняття та інструменти регулювання (порівняльний аналіз)
8	Циркулярна міграція як модель менеджменту міграційних процесів (порівняльний аналіз)

6. Форми і методи навчання

До форм і методів відносяться проблемні й оглядові лекції, активні семінари, ділові ігри, тренінги, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, брифінги, квести, інтерактивні заняття (заняття у форматі дискусійної групи, обговорення, заняття з навчанням одних студентів

іншими), інтегровані заняття, проблемні заняття, відео-заняття, презентації тощо.

Перевагу надається продуктивним методам: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, тренінги та ділові ігри, бесіди і дискусії, робота в інтернет-класі: електронні лекції, семінари, індивідуальні завдання, дистанційні консультації та ін., спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Використовується студентоцентризований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних і семінарських занять, самостійної позааудиторної роботи (профільні предмети, спеціальні курси) з використанням сучасних інформаційних технологій навчання, консультацій з викладачем.

7. Система контролю та оцінювання

Академічна доброчесність. Враховуючи питання про стан академічної доброчесності в науці України та світу, всі письмові (друковані) роботи перевірятимуться на наявність запозичень (плагіату).

З принципами академічної доброчесності, видами недоброчесної академічної поведінки, наслідків такої поведінки, здобувачі можуть ознайомитися у Законі України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>), а саме у ст. 42 цього Закону, яка визначає, що «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

«Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (затверджено Вченою радою університету, протокол № 12 від 23.12.2019. URL:

https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view) та «Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (схвалені Вченою радою університету, протокол № 12 від 28.11.2016. URL: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view) розкривають зміст академічної доброчесності, вимоги щодо добросовісної академічної поведінки здобувачів вищої освіти, які мають дотримуватися норм, правил та етики академічної доброчесності.

Процедура перевірки унікальності робіт передбачає використання здобувачем безкоштовних та платних (за вибором) ресурсів мережі Інтернет та ресурсів перевірки, наявних в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Види та форми контролю

Форми поточного контролю: обговорення проблеми, дискусія, тестування, есе, аналітичний звіт, проєкт, модульна контрольна робота, презентація результатів виконаних завдань та досліджень, презентація та виступ на науковому заході та ін.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Засоби оцінювання:

- модульні контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проєкти (наскрізні проєкти; індивідуальні та командні проєкти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	10
Модуль 1 (теми 1-4) – обговорення кейсів	25
Модуль 2 (теми 5-10) – обговорення кейсів	25
Екзамен (теми 1-10) – тести, завдання, кейси	40

Шкала оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	Fx	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	Не зараховано

Оцінку «А» («відмінно») заслуговує студент, який виявив всебічні, систематичні та глибокі знання, за повне (від 90% до 100%), методично правильне висвітлення основних (за варіантами) та додаткових програмових питань з даного курсу, за аргументацію висловлених положень переконливими прикладами, вміння логічно викласти матеріал і зробити відповідні висновки. Здобувач вищої освіти, який виявив здатність самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною і додатковою літературою, рекомендованою програмою. Така оцінка передбачає також засвоєння студентом взаємозв'язку основних понять дисципліни і їх значення для набутої професії.

Оцінку «В» («добре») ставлять студенту, який засвоїв навчально-програмовий матеріал, у повному обсязі, успішно виконав передбачені програмою завдання, опрацював основну літературу, рекомендовану програмою. Тобто студенту, який засвідчив систематичний характер знань із дисципліни та здатний до їх самостійного поповнення й оновлення у процесі подальшої навчальної роботи і професійної діяльності.

Оцінка «С» («добре») ставиться за порівняно повне й методологічно в цілому правильне висвітлення основних і додатковим питань з даного курсу, належну аргументацію відповідей прикладами, вмінням логічно викласти матеріал і зробити основні висновки.

Оцінки «D» («задовільно») заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою.

Оцінка «E» («задовільно») ставиться за відповіді, які хоч і свідчать про деяке знання програмового матеріалу (в межах 50%), але є неповними, поверховими, без достатньої аргументації та належної логіки викладу.

Оцінку «FX» («незадовільно») ставлять студенту, у знаннях якого є прогалини, який припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінка «F» («незадовільно») ставиться за засвоєння студентом програмного матеріалу (менше 50%), за відповіді неправильні або надто приблизні, в яких не висвітлюється суть питань, не простежується логіка викладу, відсутні самостійні узагальнення і висновки, тобто студенту, який неспроможний продовжити навчання чи приступити до професійної діяльності після закінчення вищого навчального закладу без додаткових занять з даної дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення навчальної дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

8. Рекомендована література

8.1. Базова (основна)

1. Іващук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси : навчальний посібник / І. О. Іващук, Н. В. Стахова, М. А. Живко. – Тернопіль. : ЗУНУ. 2022. 204 с.

2. Малиновська О. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД. 2018. 472 с.
3. Риндзак О. Т. Міграційна політика в Україні: виклики та інтеграційні перспективи: монографія / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього»; наук. ред. д. е. н., проф. У. Я. Садова. Львів: Каменярь, 2019. 422 с.
4. Наслідки міграційних процесів: нові виклики та можливості для регіонів / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього»; наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2015. 252 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20150804.pdf>

8.2. Додаткова

1. Белєвцева В. Правове регулювання міжнародних міграційних процесів. Інформація і право. 2018. № 2(25). С. 103-109
2. Внутрішньо переміщені особи. *Управління Верховного комісара ООН у справах біженців*: офіц. веб-сайт. URL: <http://unhcr.org.ua/en>
3. Дергач А. В. Досвід країн ЄС в управлінні міграційними потоками. Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер.: Управління. 2013. Вип. 3. С. 247–252.
4. Кримова М.О. Інтеграція мігрантів як інструмент функціонування ринку міграційних послуг країн ЄС. *Економіка і організація управління*. № 2 (34). 2019. С. 56-64
5. Лугова В., Гуторов А., Ярмоленко Ю., Іващенко Т., Гуторов О., Бакун Ю. Зовнішня трудова міграція та її наслідки для ринку праці України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 5 (40). С. 514–523. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v5i40.245209>
6. Малиновська О. А. Інституційне забезпечення міграційної політики держави: пропозиції до вдосконалення: аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/3343/>.
7. Малиновська О. А. Циркулярна міграція – політична мода чи перспективна модель міграційного менеджменту? *Демографія та соціальна економіка*. 2011. № 2 (16). С. 95–104.
8. Малиновська О. Наслідки міжнародної міграції населення України та політико-управлінські дії щодо їх врегулювання: аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/562/>.
9. Мануїлова К. Інституційна система регулювання міжнародної міграції. *Міжнародне право*. 2019. № 4. С. 125-130

10. Марцинюк М. Управління міграційними в умовах пандемії COVID-19: інструменти, запроваджені МЗС України. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 17. С. 154-163
11. Проценко О. Міграційна політика Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. № 11. 2020. С. 302-306. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/52.pdf>
12. Риндзак О. Т. Механізми регулювання міграції населення в Європейському Союзі. *Східна Європа: економіка, бізнес, управління*. 2016. № 4. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/4_2016/63.pdf
13. Риндзак О. Т. Моделі політики інтеграції мігрантів у приймаюче суспільство. *Економіка та держава*. 2014. № 11. С. 72–75
14. Садова У. Я. Наслідки міграційних процесів: нові виклики та можливості для регіонів. НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього». Львів, 2015. 252 с.
15. Солодько А., Фітісова А. Міграційна криза в ЄС: статистика та аналіз політики. Довідкова інформація офіційного сайту Аналітичного центру CEDOS. URL: <https://www.cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>
16. Стратегія державної міграційної політики на період до 2025 року: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. № 482-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>.
17. Супруновський А. Міжнародно-правове регулювання міграційних процесів. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 2. С. 107-111
18. Федірко Н., Нестерова І. Зовнішня трудова міграція та стан ринку праці в Україні. 2019. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30348/MO_2019_5.pdf?sequence=1&isAllowed=y (С. 80–101)
19. Циркулярна міграція: нові підходи до старої концепції: матеріали дослідницького проекту «Опрацювання концепції політики циркулярної міграції українців до ЄС у взаємодії експертних середовищ та аналітичних центрів України та ЄС» / І. Марков, Г. Селещук, Р. Савчинський, О. Іванкова-Стецюк, С. Одинець. Львів, 2014. 96 с.
20. Шамраєва В. М. Основні етапи формування спільної міграційної політики ЄС. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2009-1/zmist/R_2/Shamraeva.pdf
21. Шмунь Н. В. Міграційна політика: Україна та ЄС. URL: <http://intkonf.org/shmun-nv-sisyuk-lp-migratsiyna-politika-ukrayina-ta-es/>.
22. Held T., Conrad Ch. *The Politics of International Migration and its Management*

23. Conception. 2014. URL: <https://migrablog.wordpress.com/2014/10/08/the-politics-of-international-migration-and-its-management-conception-3/>.
24. International Organization for Migration (IOM). URL: <https://www.iom.int/migration-management>
25. World Migration Report 2022 / *International Organization for Migration*. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>

8.3. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Інформаційні ресурси.
URL: <http://library.chnu.edu.ua/?page=/ua/02infres> (Доступ до повнотекстових баз даних з локальної мережі).